

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

מבוא למקרא

שנה"ל תשע"ח סמסטר א

קמפוס רחובות

שם המרצה: ד"ר יוסי ברוכי

התמחות: תנ"ך

היקף הקורס: 2 ש"ש - סמסטריאלי

מטרות הקורס:

1. התלמיד יכיר את שלבי ההתקדשות של המקרא לספריו ולאותיותיו.
2. התלמיד יכיר את תהליך עריכת הספרים, ואת דרך מסירתם עד חתימת המקרא.
3. התלמיד יכיר את דרכי גיבושו הסופי של המקרא כפי שהוא לפנינו.
4. התלמיד יכיר את עדי הנוסח העיקריים של המקרא, לרבות התרגומים העתיקים ומגילות מדבר יהודה.

יחידות הלימוד ותוכן:

- יחידה 1:** כתיבת ספרי המקרא: סקירה מפורטת של ספרי המקרא והסוגיות המחקריות הקשורות לכתיבתם ועריכתם.
- יחידה 2:** חיתום ספרי המקרא והתקדשותו (אנשי כנה"ג, הספרים החיצוניים, גניזת ספרים וגזירת טומאת ידים).
- יחידה 3:** המסורה ומסירת המקרא לאורך הדורות (החלפת הכתב, החלוקה לפרשיות לסדרים ולפרקים, קרי וכתב ותיקוני סופרים, אותיות מנוקדות ומיוחדות, המסורה וחכמי המסורה, ועוד).
- יחידה 4:** מחקר נוסח המקרא (תופעת חילופי הנוסאות ומשמעותה, כולל הכרת עדי הנוסח: דפוסים וכתבי יד, מדרשי חז"ל, מגילות מדב"י, התרגומים העתיקים ומקבילות מקראיות).

חובות התלמידים:

- א. השתתפות בהרצאות, קריאת החומר הנדרש וביצוע המטלות הנדרשות (30%).
- ב. מבחן מסכם בסוף הקורס (70%).

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
תי"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ינ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

ביבליוגרפיה:

יחידה 1:

קריאת חובה:

1. ניצן, י' ונבו, י', **צוהר למקרא**, תל אביב: מכון מופ"ת ועוד, תשס"ד, עמ' 18–48.

קריאת רשות:

2. סגל, מ"צ, **מבוא למקרא**, א-ג, תל אביב: קרית ספר, תש"ך, עמ' 127–805.

יחידה 2:

קריאת חובה:

ניצן ונבו, הנ"ל, עמ' 48–62.

קריאת רשות:

סגל, הנ"ל, עמ' 809–841.

3. הרן, מ', **האסופה המקראית: תהליכי הגיבוש עד סוף ימי בית שני ושינויי הצורה עד**

מוצאי ימי הביניים, א', ירושלים: מוסד ביאליק ועוד, תשנ"ו.

יחידה 3:

קריאת חובה:

ניצן ונבו, הנ"ל, עמ' 63–93, 105–112.

קריאת רשות:

סגל, הנ"ל, עמ' 842–910.

4. טוב, ע', **ביקורת נוסח המקרא**, ירושלים: מוסד ביאליק, תש"ן, עמ' 15–61.

5. עופר, י', "כתיב וקרי: פשר התופעה, דרכי הסימון שלה ודעות הקדמונים עליה", **לשוננו**, ע

(תשס"ח), עמ' 55–73; **לשוננו**, עא, (תשס"ט), עמ' 255–279.

יחידה 4:

קריאת חובה:

ניצן ונבו, הנ"ל, עמ' 113–157.

קריאת רשות:

טוב, הנ"ל, עמ' 80–206.

סגל, הנ"ל, עמ' 922–977.

6. ארנד, מ', "אמונה וביקורת בהוראת המקרא [הערות דידקטיות על 'ביקורת נמוכה' ויחסה

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
תייד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקלהוראת התנ"ך, דעות, מח (תש"ם), עמ' 184–187.

אלקנה, די"ע אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

7. אשל, ח', "תולדות התגליות הארכאולוגיות בקומראן", בתוך: מ' קיסטר, (עורך), **מגילות קומראן: מבואות ומחקרים**, ירושלים: יד בן-צבי, תשס"ט, עמ' 3-24.
8. ברזיאר, מ', "אמונה ומדע בנוסח המקרא", **דעות**, מז (תשל"ח), עמ' 102-113.
9. ברוכי, י', "שרידי מגילות מקראיות ממערות המפלט מזמן מרד בר-כוכבא", חן אשל ורועי פורת (עורכים), **מערות המפלט מתקופת מרד בר-כוכבא: קובץ שני**, ירושלים: יד בן-צבי ועוד, תש"ע, עמ' 339-353.
10. טוב, ע', "הטקסטים המקראיים שנמצאו במדבר-יהודה ותרומתם לביקורת נוסח המקרא", בתוך: מ' ברושי ואחרים (עורכים), **מגילות מדבר יהודה; ארבעים שנות מחקר**, ירושלים: מוסד ביאליק והחברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה, תשנ"ב, עמ' 63-98.
11. טוב, ע', "התרגומים הארמיים, הפשיטתא, והוולגטה למקרא למול נוסח המסורה", בתוך: ר"י זר (דינגר), וי' ועופר (עורכים), **ישראל - מחקרים בלשון לזכרו של ישראל ייבין**, ירושלים: מפעל המקרא ועוד, תשע"א, עמ' 319-334.
12. כהן, מ', "האידיאה בדבר קדושת הנוסח לאותיותיו וביקורת הטכסט", **המקרא ואנחנו** (עורך: אוריאל סימון), תל-אביב תשל"ט, עמ' 42-69.
13. ציפור, מ', **על מסירה ומסורת**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, תשס"א, עמ' 16-53.
14. רבין, ח' (עורך), **תרגומי המקרא: פרקי מבוא**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשמ"ד, עמ' 5-128, 149-156.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"י אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il